

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

תוכן עניינים

א.אין	נדרים	ונדרבות	קריבין	ביום	טוב
2.....					
ב.דיני	ממונות	הטמאות	והטהרות	כו'	
3.....					
ג.שונה	אדם	לתלמידו	ודן	עמו	בדיני
4.....					
ד.הטהרות	והטמאות	האב	ובנו		
4.....					
ה.	הרב ותלמידו מונין להם שנים דיני ממונות ודיני נפשות ודיני מכות קידוש החדש ועיבור שנה אב ובנו הרב ותלמידו אין מונין להן אלא אחד.....				
5.....					
ו.כי קאמר רב כגון רב כהנא ורב אסי דלגמריה דרב הווי צריכי ולסבריה דרב לא הווי צריכי					
6.....					
ז.	עשרה דברים יש בין דיני ממונות לדיני נפשות וכולן אין נוהגין בשור הנסקל חוץ מעשרים ושלושה.....				
6.....					
ח.אין מושיבין בסנהדרין זקן וסרים ומי שאין לו בנים					
8.....					
ט.וחילופיהן במסית דרחמנא אמר לא תחמל ולא תכסה עליו					
9.....					
י.הכל כשרין לדון דיני ממונות ... לאתווי ממזר ... לאתווי גר					
10.....					
יא.	כשם שבית דין מנוקין בצדק כך מנוקין מכל מום ... והתיצבו שם עמך עמך בדומין לך ... ונשאו אתך אתך בדומין לך ליהוי.....				
13.....					
יב.	סנהדרין היתה כחצי גורן עגולה כדי שיהו רואין זה את זה ושני סופרי הדיינים עומדים לפניהם אחד מימין ואחד משמאל וכותבין דברי המזכין ודברי המחייבין.....				
14.....					

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

דף לו.

א. אין נדרים ונדבות קריבין ביום טוב

כבר התבאר במסכת חגיגה דף ז: ודרף יז. שעולת ראיה¹ ושלמי חגיגה דוחין את יום טוב². ואף על פי שאין מקריבין ביום טוב נדרים ונדבות³, מקריבין עולת ראיה, ושלמי חגיגה, ושלמי שמחה, שאין אלו נדרים ונדבות⁴ אלא חובות⁵.

מותר⁶ להקריב בחולו של מועד נדרים ונדבות, שנאמר, אלה תעשו לד' במועדיכם לבד מנדריכם ונדבותיכם, מכאן שקריבין ברגל, ולעולתיכם כמו עולת מצורע ועולת

¹ רמב"ם חגיגה פרק א הלכה ה - ט

² אבל אינן דוחין לא את השבת ולא את הטומאה, לפי שאין להן זמן קבוע כקרבנות הצבור, שאם אינו חוגג היום חוגג למחר. שם. והכלל הוא כמבואר בפסחים עז: שכל שזמנו קבוע דוחה את השבת ואת הטומאה, כדי שיתכפרו הצבור ביום הקבוע לאותו קרבן. וכל שאין זמנו קבוע אינו דוחה

³ עיין במל"מ שם שכתב דע דנסכים שלא הביאו הצבור עם הקרבן דק"ל דמביא אותם אף לאחר כמה ימים וכמ"ש רבינו בפ"ב מהל' מעשה הקרבנות הל' י"ב קרבים ביום טוב. כ"כ רש"י פ"ד דתמורה (דף י"ד). ועיין באו"ש שם שהקשה הגה על נסכים לא ידענא חקירתו, דאטו יש איזה מלאכה כמה שמזלפו לשיתין, דכן דין נסכים הבאים עם קרבנות הצבור, ופשיטא דקרבינ ביום טוב, ואפשר דאף בשבת דאין רק איסור מלמול איסור מוקצה דרבנן, כדאמר יבמות (דף ל"ג ע"ב) ואי בקבלה כו' מלמול בעלמא הוא יעו"ש, ואולי דאמנחת נסכים קאי, דנקטרינ על המזבח. אולם מה שמביא מרש"י תמורה אין זכר ראיה כלל, דתמן דריש הגמרא הך דכתיב מלבד שבתות ד', ופרש"י דה"ק זבח ונסכים דבר יום ביומו מלבד שבתות ד', ומשום דדרשינן סמוכים, דבר יום ביומו הקרב נסכים, מלבד אותן של שבתות, דאם יום טוב אחר שבת הוא הקרב נסכיו עם קרבנותיו כו', (ששכח) [ששכחת] אתמול ולא קרבתה, וזה הוי כחלבי שבת שקריבין ביום טוב, ומילי דפשיטא נינהו, ואיך סתם רבינו שכל נסכים של קרבנות צבור שלא הביאום קריבין ביום טוב, ויפלא, הלא אך שבתות ד' כתיב, ודוק.

⁴ העניין כן הוא דכיון דעיקר חובתם הוא ביום טוב וכשיצא יום טוב נסתלק חובתם מקרי לגבי יום טוב זמנם קבוע ודוחין יום טוב, משא"כ גבי שבת דגם לאחר שבת לא נסתלק החוב ממילא דלגבי שבת לא מקרי זמנו קבוע שידחנו, וזהו שדקדק הרמב"ם לומר שאין אלו זכו' אלא חובות כלומר חובות דיו"ש ולאחר יום טוב נסתלק החובה ממילא דלגבי יום טוב הוי זמנם קבוע. ערוך השולחן העתיד הלכות חגיגה סימן קצו סעיף טו

⁵ צ"ע דכיון שכלל כאן גם שלמי שמחה הרי הרמב"ם פסק סוף פ"ג דא"צ זביחה בשעת שמחה וא"כ היה יכול לעשות אתמול ואיך יליף מחגיגה. ועל כרחק צ"ל כסברת הלח"מ דבאמת הוי גזירת הכתוב רק דיהיב טעמא לקרא. ועל כרחק לא סבר ג"כ כרש"י בביצה הנ"ל (ט ב) שפי' דמשו"ה שתי להם אין דוחין יום טוב הואיל ויכול לעשות מאתמול משא"כ בחגיגה. ולרמב"ם הרי שלמי שמחה ג"כ יכול לעשות מאתמול ואפ"ה דחי. ועל כרחק צ"ל הרמב"ם סבר דלא ילפינן מהנך דהוי גזו"כ וק"ל. גם י"ל הרמב"ם סבר אפשר דאף חגיגה יכול לשחוט מאתמול וא"כ שפיר קרא קאי גם אשמחה וק"ל. פתח הבית שם.

⁶ רמב"ם שם הלכה י

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

יולדת, ולמנחתים להביא מנחת חוטא ומנחת קנאות, ולשלמיכם לרבות שלמי נזיר, הכל קריבין במועד ואין קריבין ביום טוב.

ב. דיני ממונות הטמאות והטהרות כו'

כבר התבאר במסכת גיטין דף נט. ולעיל דף לב. שדיני ממונות⁷, וכן הטומאות והטהרות, מתחילין מן הגדול שבדיינים ושומעין את דבריו⁸. ודיני נפשות מתחילין מן הצד, מפי השמועה⁹ למדו שאין מתחילין בדיני נפשות מן הגדול¹⁰ אלא בקטן שבקטנים¹¹ שמא¹² יסמכו השאר על דעתו ולא יראו

⁷ רמב"ם הלכות סנהדרין פרק יא הלכה ו

⁸ ובראב"ד השיג כאן הרמב"ם ועיין ברדב"ז כאן שמחק להשגה זו וכן עיין במרכה"מ כאן שגם כתב שהשגת הראב"ד אין מקומה כאן אלא שייכת להלכה ז שם.

⁹ רמב"ם סנהדרין פ"י ה"ו מלשון זה משמע שאינו בכלל לאו דלא תענה, אבל בספר המצוות רפג ובחינוך עז כתבו דדין בכלל הלאו הוא ועיין לח"מ שם ה"א שכתב שלא ידע מנין יצא לו שדין זה בכלל הלאו ועיין מנחת חינוך שם אות י

חדושי הר"ן סנהדרין לב ע"א שמשמע שדין זה אינו אלא מדרבנן וז"ל "והיינו טעמא דבדיני נפשות אין מתחילין מן הגדול כדי שלא יסתמו דברי הקטנים מפני הגדולים אבל בשאר דיני ממונות וטומאות וטהרות לא החמירו"

¹⁰ ואינו מצד שאסור לחלוק על הגדול דלא תענה על רב עיין בג"י סנהדרין דף ל"ו בשם המפרשים לאו למימרא דאסור לענות על רב דאדרבה אסור לו לשתוק אלא הכי אמר קרא שראוי לעשות בענין שלא יצטרכו לענות על רב כלומר שידברו הם תחלה ולא מפני כבודו אלא שיש לחוש שמא לא ירצה התלמיד אח"כ לחלוק על הרב עיי"ש, וכן משמע מפרש"י במתני' סנהדרין דף ל"ב שכתב שמא יחייבנו הגדול ולא ירצו לחלוק על דבריו משמע שודאי רשאי לחלוק וגם מחוייבין כדסובר הנ"י אך שהוששין שמא לא ירצו. ולתוס' סנהדרין דף ל"ו שסברי שאסור לחלוק עיין במהרש"א ומהר"מ הא סברי בלשון אחד שלא נאמר האיסור אלא בדיני נפשות ואף לפי הראשון יכולין דרך שאלה. והרמב"ם אף שבפירוש המשנה כתב אסור לנשארם לחלוק עליו מ"מ בהלכותיו בפ"א מסנהדרין ה"ו לא כתב בלשון שאסור משמע שסובר בחבורו כפי הנ"י. (שו"ת אג"מ או"ח א סי' קט ועיין תו"ט סנהדרין פ"ד מ"ב ד"ה מתחילין)

¹¹ שאע"ג שמצד החשש שמא יסמכו על דעתו יכל להתחיל ממי שגדול אחריו שהרי לא יחששו לחלוק עליו כיון שיש גדול ממנו מ"מ זהו כבודו של הגדול להתחיל מהקטן שבקטנים מלהתחיל במי שגדול אחריו (תו"ט סנהדרין פ"ד מ"ב ד"ה מתחילין)

¹² וכן כתב ברש"י סנהדרין לב ע"א ד"ה דיני נפשות אבל בדף יח ע"ב בד"ה לא תענה כתב רש"י אינך רשאי לסתור דברי המופלא שבדיינים וכ"כ הרמב"ם בפיהמ"ש פ"ד מ"ב "לפי שאם יתחיל הגדול אסור לנשארם לחלוק עליו" ועיין בגימוקי יוסף במשנה שם ובתו"ט ועיין חדושי הר"ן שם לו ע"א ד"ה לא תענה פ"י אין האזהרה על הקטן שלא יענה אחר הגדול בדין אלא עיקר האזהרה היא על הגדול שלא יתחיל ויאמר דעתו תחילה כי שמא יפתח בחובת הגדון ושאר דייני הסנהדרין הקטנים ממנו לכבוד המופלא שבב"ד שפתח לחיוב לא יוכלו לחלק עמו כרצונם להפך בזכות הגדון לפיכך ראוי שיתחילו מן הצד כי שמא לאחר שישמע המופלא הטענות שטענו הראשונים לזכות הגדון יחזור ויהפך בזכותו אף על פי שבראשונה היתה כוונתו לחובה, ומיהו אם רצה הקטן לענות ולחלוק על הגדול הרשות בידו וכן כתב ה"ר דוד ז"ל. וכ"כ בשו"ת רדב"ז חלק א סימן

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

עצמן כדאין¹³ לחלוק עליו, אלא יאמר כל אחד דבר הנראה לו בדעתו ואם פתחו בגדול אפילו שהוא עצמו פתח לזכות¹⁴ עברו על לאו שנאמר (שמות כג פסוק ב) וְלֹא תַעֲנֶה עַל רֵב לְנִמְטָת .

אולם אפי' בדיני ממונות¹⁵ משום מדת ענוה, נאה יותר להתחיל מן הצד.

ג. שונה אדם לתלמידו ודן עמו בדיני נפשות

תלמיד¹⁶ שהיה חכם ומבין והיה מחוסר קבלה, הרי רבו מוסר לו הקבלה שהוא צריך לה בדין זה ויכול ללמדו בשעת הדין, והוא דן עמו בדיני נפשות ונמנה בשנים¹⁷. כמו שיבואר להלן.

ד. הטהרות והטמאות האב ובנו

דיני ממונות¹⁸ ודיני נפשות¹⁹ ומכות וקדוש החדש ועיבור השנה אב ובנו או הרב ותלמידו מונין אותן באחד. זה שאנו מונין האב עם הבן בין באחד בין בשנים כגון שהיה האחד מהן בסנהדרין והשני היה מן התלמידים שאמר יש לי ללמד זכות או חובה שומעין דבריו ונושאים ונותנים עמו ונמנין עמו. ובשעת גמר דין אין גומרים את הדין בקרובים שהדיינים הקרובים פסולין

שח' ושיעור הכתוב כך הוא לא תתחיל לדבר כי שמא לא יענה על רב ונמצא מתחייב שלא כדין והאזהרה היא על הגדול ודוק ותשכח. וכן כתבו בשם רבינו דוד ז"ל תלמידו של הרמב"ן ז"ל¹³ ודין זה לכתחילה דלמא יסמוך על דעתו, אבל אם הגדול אומר דעתו, והקטן יש לו דעת, ואין נראים לו דברי הגדול, בודאי מחויב לומר דעתו ולחלוק עליו, ובלא זה הוי מטה דין. אך הסמ"ג לאוין קצ"ה קצ"ו, כתב דאסור לחלוק על הרב בסנהדרין מהאי קרא, וכבר תמה עליו בספר פרשת דרכים בדרך מצותיך לחלק שני ד"ה ודע שהר"מ בס' רפ"ג, ע"ש, רק כולם סברי דהטעם דלמא יסמוך עליו (מנחת חינוך שם אות ה)¹⁴ דלכאורה היה אפשר לומר, דלאו זה דלא יתחיל הגדול מבואר לעיל בדברי הרב המחבר, דהכל הוא מצד החמלה דשמא יסמכו על דעתו, א"כ דוקא בפתח לחובה, אבל פתח לזכות דהוא חסד, אם יסמכו על דעתו א"כ אפשר אינו עובר בלאו, אך נראה דלא חילקה התורה (שם) לחם משנה שם¹⁵

רמב"ם הלכות סנהדרין פרק יא הלכה י'¹⁶
דאי משום נמרא דשמע מיניה, כל ישראל נמי ממשוה קיבלו, ואין אלו טעמי הבנת לבו דנימא אם היתה חכמתו מרב אחר היה אומר טעם אחר, סמ"ע יח ב'¹⁷
לרמב"ם בדיני ממונות בשעת משא ומתן מונים לשתיים לפי גירסתו שגרס דיני ממונות בהדי הטומאות והטהרות.¹⁸

¹⁹ רמב"ם שם פרק יא הלכה ז - ט

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

לדין. אלא האב ישאר והבן יילך²⁰. וי"א²¹ שגם בשעת משא ומתן הקרובים פסולים ואין האב ובנו נושאים ונותנים כדיינים אלא הרי הוא כמי שבא לראות ואינו פוסל והאב הוא הנשאר והבן הולך לו כדי שלא יטעה אדם בהן לומר שיהיו שניהן מן המניין.

ה. הרב ותלמידו מונין להם שנים דיני ממונות ודיני נפשות ודיני מכות קידוש החדש ועיבור שנה אב ובנו הרב ותלמידו אין מונין להן אלא אחד

מה שנאמר בגמרא²² שהרב ותלמידו אין מונין להם אלא אחד, היינו דוקא בשעה שמלמדו הרב הדין ועל פיו סומך.

אבל אם אין מלמדו בשעת הדין, אף על פי שהוא תלמידו גם לסברא מונים להם שנים, רק שיהיה לו קצת סברא להבין ולישא וליתן.

ודוקא לענין ממוזן אין²³ מוציאין על פי תלמיד כזה למנותו למנין הרוב²⁴, אבל לענין איסור והיתר או דיני טומאה וטהרה אפילו צריך לסברא של רבו מונין אותם לשנים²⁵, שהרי דנין איסור והיתר ביחיד²⁶.

²⁰ לקוטי הלכות הערה יד:

²¹ השנות הראב"ד שהקשה על הרמב"ם א"א חיי ראשי איני רואה לא טעם ולא ריח בדברים אלו כי למשא ומתן מאי מנין איכא ובשעת גמר דין אז הוא המנין והקושיא שהוקשה לו אינה כלום לפי הגירסא שלנו דבדיני ממונות נמי אין מונין להם אלא אחד וכיון דאינו עולה מן החשבון הרי הוא כמי שאמר האחד למחזי אתיתי שאינו פוסל בעדות וכן בדין והאב הוא הנשאר והבן הולך לו כדי שלא יטעה אדם בהן לומר שיהיו שניהן מן המנין והכי איתא בתוספתא עב"ל.

²² כן הוא בשו"ב חו"מ יח ה

²³ רמ"א שם

²⁴ אולם הרמב"ם סובר שם הלכה זו דבדיני ממונות נמנים בשנים שגורם דיני ממונות עם טומאות וטהרות אב ובנו הרב ותלמידו נמי מונין להם בשנים, והטעם לגירסתנו דבדיני ממונות היקלו דלא בעינן מומחים ועוד דמדאורייתא בחד סגי אבל הר"א ז"ל היה לו הגירסא כספרים שלנו ומפני כן כתב בהשנות על דברי רבינו א"א אין הגמ' כן ע"כ וכבר כתבת דהגרסאות הלוקות הם ומקום השגה זה כאן. לח"מ שם, ועיין אבהא"ז ומרכה"מ שם

²⁵ ועיין תומים (סק"ה) שכתבתי דדין זה צ"ע דנראה דהרמב"ם חולק. ולא היה לו לרמ"א לסתום נגד הרמב"ם, ע"ש. ולי נראה בליכא אחר יש לסמוך על רמ"א. מאזל"מ

²⁶ אפילו שאר תלמידים דגם לסברא דרבן צריכין נמנין כשנים אי נחלקו אחרים בדבר ומטין הדין אחר הרוב וצריך רק הכרעה נגד החולק והרי יש לו לב להבין אם סברת החולק עדיף מסברת רבו או לא, סמ"ע ב, מאזנים

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

דף לו:

ו. כי קאמר רב כגזן רב כהנא ורב אסי דלגמריה דרב הוה צריכי ולסבריה דרב לא הוה צריכי

ומה שאנו אומרים²⁷ שאין מונין להם אלא אחד בשעה שמלמדו הרב הדין, ועל פיו סומך, אם הוא תלמיד כרב ורב אסי שלקבלתו של רבם היו צריכים אבל לא לסברתו, יכול ללמדו בשעת הדין ודן עמו, והרי הם כשנים.

ז. עשרה דברים יש בין דיני ממונות לדיני נפשות וכולן אין נוהגין בשור הנסקל חוץ מעשרים ושלושה

כבר התבאר לעיל דף לג: שאחד דיני נפשות²⁸, ואחד דיני מלקיות, ואחד דיני גלות, הדינים דלהלן שיש בהם שוני בין דיני נפשות לדיני ממונות שונים בהן, מלבד דין אחד, שהמלקות בשלושה. ואין אחד מהן נוהגין בדין שור הנסקל להיות שוה לדיני נפשות, חוץ מדבר אחד שדינו בעשרים ושלושה. וכבר התבאר לעיל דף לב. שעשרה דברים יש בין דיני ממונות 29 לדיני נפשות:

- א. דיני ממונות בשלושה, דיני נפשות בעשרים ושלושה.
- ב. דיני ממונות פותחין בין לזכות בין לחובה³⁰, דיני נפשות פותחין לזכות ואין פותחין לחובה.
- ג. דיני ממונות מטין על פי אחד כלומר הולכים אחר הרוב אפילו אם הוא רק אחד יותר, בין לזכות בין לחובה, דיני נפשות מטין על פי אחד לזכות ועל פי שנים לחובה.

למשפט, שם אולם בלבוש כתב שצריך את דעתו דמונין כדי דלימטייה שיבא מכשורא, וכיון דמקבל עליו שמע מינה דברירא ליה מילתיה.

²⁷ שו"ע ונ"כ שם

²⁸ רמב"ם שם פרק יא הלכה ד

²⁹ רמב"ם הלכות סנהדרין פרק יא הלכה א

³⁰ המוחזק, וכל שבין בחובה להמוציא, ול"מ לאו בדיני ממון שבין אדם לחבירו מיירי, דבי' לא שייך קולא וחומרא, דקל לזה וחומר לזה, אלא ר"ל בענייני ממון דטהור וטמא, אסור ומותר, חייב ופטור, כולן ענייני ממון הם. תפ"א פ"ד מ"א אות ד

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

- ד. דיני ממונות מחזירין בין לזכות בין לחובה, וסותרין הדין אחר שגמרוהו כשרואין שטעו כולם, ודיני נפשות מחזירין לזכות ואין מחזירין לחובה³¹.
- ה. דיני ממונות הכל ראויין ללמד זכות או חובה בין הדיינים בין התלמידים, ודיני נפשות הכל מלמדין זכות ואפילו התלמידים, ואין מלמד חובה אלא הדיינים.
- ו. דיני ממונות הדיין המלמד חובה חוזר ומלמד זכות, והמלמד זכות חוזר ומלמד חובה, דיני נפשות המלמד חובה חוזר ומלמד זכות, אבל המלמד זכות אינו יכול לחזור וללמד חובה בשעת המשא ומתן, כדי שיטריח להעמיד דבריו בראיות, ואולי ימצא ראיה נכונה, אלא בשעת גמר דין יש לו לחזור ולהמנות עם המחייבין.
- ז. דיני ממונות דנין ביום וגומרין אפילו בלילה, דיני נפשות דנין ביום וגומרין ביום.
- ח. דיני ממונות אם יכולין גומרין בו ביום בין לזכות בין לחובה, דיני נפשות גומרין בו ביום לזכות אם יצא זכאי, ולא יענוהו ללון בספק וביום שלאחריו לחובה.

³¹ בטעו בדבר שהצדוקין מודים בו, דהיינו דבר שמפורש בתורה, מחזירין אף לחובה.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

ט. דיני ממונות³², וכן הטומאות והטהרות, מתחילין מן הגדול שבדיינים ושומעין את דבריו³³. ודיני נפשות מתחילין מן הצד, מפי השמועה³⁴ למדו שאין מתחילין בדיני נפשות מן הגדול³⁵ אלא בקטן שבקטנים³⁶.

י. הכל כשרים³⁷ לדון דיני ממונות אפילו גר והוא שתהיה אמו מישראל, וגר דן את חבירו הגר אף על פי שאין אמו מישראל וכן הממזר והסומא באחת מעיניו כשר לדון דיני ממונות, אבל בדיני נפשות אין דנין אותן אלא כהנים לויים וישראלים המשיאין לכהונה ולא יהיה אחד מהן סומא אפילו באחת מעיניו.

ה. אין מושיבין בסנהדרין זקן וסרים ומי שאין לו בנים

אין מעמידין³⁸ בכל הסנהדרין לא זקן מופלג בשנים, ולא סרים מפני שיש בהן אכזריות³⁹, ולא מי שאין לו בנים כדי שיהא רחמן.

³² רמב"ם הלכות סנהדרין פרק יא הלכה ו

³³ ובראב"ד השיג כאן הרמב"ם ועיין ברדב"ז כאן שמחק להשגה זו וכן עיין במרכה"מ כאן שגם כתב שהשגת הראב"ד אין מקומה כאן אלא שייכת להלכה ז שם.

³⁴ רמב"ם סנהדרין פ"י ה"ו מלשון זה משמע שאינו בכלל לאו דלא תענה, אבל בספר המצוות רפג ובחינוך עז כתבו דדין בכלל הלאו הוא ועיין לח"מ שם ה"א שכתב שלא ידע מנין יצא לו שדין זה בכלל הלאו ועיין מנחת חינוך שם אות י

חדושי הר"ן סנהדרין לב ע"א שמשמע שדין זה אינו אלא מדרבנן וז"ל "והיינו טעמא דבדיני נפשות אין מתחילין מן הגדול כדי שלא יסתמו דברי הקטנים מפני הגדולים אבל בשאר דיני ממונות וטומאות וטהרות לא החמירו"

³⁵ ואינו מצד שאסור לחלוק על הגדול דלא תענה על רב עיין בגני סנהדרין דף ל"ו בשם המפרשים לאו למימרא דאסור לענות על רב דאדרבה אסור לו לשתוק אלא הכי אמר קרא שראוי לעשות בענין שלא יצטרכו לענות על רב כלומר שידברו הם תחלה ולא מפני כבודו אלא שיש לחוש שמא לא ירצה התלמיד אח"כ לחלוק על הרב עיי"ש, וכן משמע מפרש"י במתני' סנהדרין דף ל"ב שכתב שמא יחייבנו הגדול ולא ירצו לחלוק על דבריו משמע שודאי רשאים לחלוק וגם מחוייבין כדסובר הנ"י אך שהוששין שמא לא ירצו. ולתוס' סנהדרין דף ל"ו שסברי שאסור לחלוק עיין במהרש"א ומהר"מ הא סברי בלשון אחד שלא נאמר האיסור אלא בדיני נפשות ואף לפי הראשון יכולין דרך שאלה. והרמב"ם אף שבפירוש המשנה כתב אסור לנשארים לחלוק עליו מ"מ בהלכותיו בפ"א מסנהדרין ה"ו לא כתב בלשון שאסור משמע שסובר בחבורו כפי הנ"י. (שו"ת אג"מ או"ח א סי' קט ועיין תו"ט סנהדרין פ"ד מ"ב ד"ה מתחילין)

³⁶ שאע"ג שמצד החשש שמא יסמכו על דעתו יכל להתחיל ממי שגדול אחריו שהרי לא יחששו לחלוק עליו כיון שיש גדול ממנו מ"מ זהו כבודו של הגדול להתחיל מהקטן שבקטנים מלהתחיל במי שגדול אחריו (תו"ט סנהדרין פ"ד מ"ב ד"ה מתחילין)

³⁷ רמב"ם שם הלכה יא

³⁸ רמב"ם שם פרק ב הלכה ג

³⁹ טעם האכזריות בזקן פירש"י ששכח כבר צער גידול בנים. כס"מ שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

אולם בדינו של שור הנסקל מעמידים שבכל דבריו הרי הוא כדיני ממונות מלבד שנידון בעשרים ושלשה כנזכר⁴⁰.

ט. וחילופיהן במסית דרחמנא אמר לא תחמל ולא תכסה עליו

המסית אין דיניו⁴¹ כשאר דיני נפשות, מכמנין לו את העדים ואינו צריך התראה כשאר הנהרגין, וכבר התבאר לעיל דף כט: ודף לג: שאסור⁴² למוסת⁴³ ללמד זכות על המסית שנאמר (דברים יג פסוק ט) ולא תחמל ולא תכסה עליו, ואסור לו לטעון דבר של זכות בבי"ד על המסית, ואפילו יודע לו זכות לא ילמדהו ולא יזכרהו עליו.

אם אומר⁴⁴ שיש לו ללמד זכות משתקין אותו, כיון שעובר בלאו, ואם עבר ולימד זכות, אם הזכות נראה לבית דין מצילין אותו, אעפ"י שעברו בלאו, שאסורים ללמד זכות, אבל כיון שלימדו זכות הדיינים יעינינו בזה.

אף על גב שבכל דיני נפשות מצוה על הדיינים לחפש בזכות הנידון ולטעון לו, במסית הדיינין⁴⁵ אסורים ללמד עליו זכות אלא אם כן טוען אותה הוא בעצמו שנאמר ולא תחמל ולא תכסה עליו,

⁴⁰ לקוטי הלכות טו.

⁴¹ רמב"ם שם פרק יא הלכה ה

⁴² רמב"ם עבודת כוכבים פ"ה ה"ד חינוך מצוה תם ועיין במנחת חינוך להקשות דילמא לאוין דמסית אינם אלא דרך שלילה דהיינו שאין חייב לאהבו ומותר לשונאו וא"צ ללמד עליו זכות ומותר ללמד עליו חובה ומנא ליה לחז"ל דעובר בלאו אם עושה כן וכעין זה הקשה בשו"ת שואל ומשיב מהדורה א ח"א סי' ריז ותירץ "דבמסית לא מסתבר כלל שיהיה רשות לרחם עליו כמ"ש הרמב"ם פ"א שם שאכזריות על השעלים אלו רחמים הם וכמ"ש למען ישוב ד' מחרון אפו ונתן לך רחמים וא"כ כיון דלא מסתבר כלל לרחם עליו ולכך יושב בדיין זקן וסרים וכדומה א"כ פשיטא דאינו שלילה רק לאו גמור וז"ב ופשוט ודוק"

⁴³ ועיין חוות יאיר סי' קסו שהקשה מנ"ל לרמב"ם דקאי רק על המוסת דהפשטות דקאי אכל ישראל וודאי קשה על החינוך דס"ל דלא דלא תאבה ל"ת יז ולא דלא תשמע ל"ת יח קאי אכל ישראל אמנם ברמב"ם פ"א ה"ה מוכח דלאו זה הוא גם על בי"ד שכתב אין טוענין למסית אמנם לפי"ז קשה לשוננו הכא אסור למוסת ללמד וכו' ואפשר דמש"כ בהל' סנהדרין אין טוענין כוונתו דאין צריכים לטאון אבל אינם בלאו אם טענו ובאמת לא הזכיר שם שאם טענו עברו בלאו זה וצע"ג

⁴⁴ מנחת חינוך אות ג

⁴⁵ ואפשר דהכא לאו זה שייך אף לבי"ד אע"ג שלרמב"ם שאר לאוי דמסית הם דוקא על המוסת משום שאם היה לאו זה רק למוסת א"כ זה נשמע ממילא ממה שחייב ללמד עליו חובה כדאיתא בל"ת כא וודאי אם מלמד זכות הוא בכלל מה שנאסר מלשתוק ללמד עליו חובה וא"כ ע"כ קרא אייתר לבי"ד

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

ואם יצא מבית דין זכאי ואמר אחד יש לי ללמד עליו חובה מחזירין אותו,
יצא חייב ואמר אחד יש לי ללמד עליו זכות אין מחזירין אותו.

ומושיבין בדינו זקן וסרים ומי שאין לו בנים כדי שלא ירחמו עליו⁴⁶,
שהאכזריות על אלו שמטעין את העם אחרי ההבל רחמים הוא בעולם
שנאמר שם פסוק (ח) יָשׁוּב ה' מִחֲרוֹן אַפּוֹ וְנָתַן לָךְ רַחֲמִים וְרַחֲמֶךָ וְהִרְבֶּךָ.

י. הכל כשרין לדון דיני ממונות ... לאתויי ממזר ... לאתויי

גר

כבר התבאר לעיל דף כז. שהכל כשרים⁴⁷ לדון דיני ממונות אפילו גר והוא
שתהיה אמו מישראל, וגר דן את חברו הגר אף על פי שאין אמו מישראל
וכן הממזר והסומא באחת מעיניו כשר לדון דיני ממונות.

וכבר התבאר במסכת קידושין דף עו. שכל ישראל כשרים לדון ואפילו
ממזר, ואפילו כל שלשתן שיושבין בדין הם ממזרים, כשרים⁴⁸.

כבר התבאר במסכת יבמות דף קב: שכל ישראל⁴⁹ כשרים לדון אבל גר
פסול לדון שנאמר (דברים יז פסוק טו) שׁוֹם תִּשִׂים עָלֶיךָ מִלֶּךְ אֲשֶׁר יִבְחַר ה'
אֱלֹהֶיךָ בּוֹ מִקִּרְבֵי אֲחֵיךָ תִּשִׂים וְגו' ריבה הכתוב משימות הרבה, לומר לך כל
משימות שאתה משים עליך אפילו דיין בעלמא לא יהא אלא מקרב אחיך.
ולא גר, ואפילו בדיני ממונות פסול⁵⁰.

ודוקא⁵¹ על ידי כפייה לכופ את הישראל הוא שפסול, דשום תשים על ידי
כפייה משמע, כלומר בעניני שררה וכפייה למנות אותו דיין יהיה דוקא
מקרב אחיך ולא הגר, אבל אם קבלוהו עליהם הבעלי דינים מעצמם יכול

⁴⁶ גמ' סנהדרין כט ע"א ורש"י שם ד"ה ואין טוענין ובגמ' שם לג ע"ב לו ע"ב רמב"ם סנהדרין פ"א ה"ה

⁴⁷ רמב"ם הלכות סנהדרין פרק יא הלכה יא

⁴⁸ שו"ע ונו"כ הו"מ ז ב

⁴⁹ שו"ע ונו"כ הו"מ ז א יו"ד רסט יא

⁵⁰ לבוש וסמ"ע שם א

⁵¹ שו"ע ונו"כ יו"ד רסט יא

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדין היומי

מסכת סנהדרין

לדון⁵². וי"א⁵³ שאם הסכימו חשובי צבור למנות לגר לדיין לרוב חשיבתו ועוצם חכמתו, הרי זה כקבלוהו עליהם ויכול להיות דיין.

במה דברים אמורים שהוא עצמו גר שנתגייר או שהוא מזרע גרים משני צדדין מאביו ואמו⁵⁴, אבל אם הוא מזרע ישראל מצד אחד אפילו אינו מזרע

⁵² לבוש יו"ד שם וסמ"ע שם ד, וש"ך חו"מ שם א, ועיי"ש בקצוה"ח שכתב שלדעת המרדכי אפשר דאיסור הוא כמו דן מי שאינו גמיר ולא סביר דאפילו קבלוהו לא מהני קבלתו בין טעה ובין לא טעה וכמ"ש הבעל המאור בבבא רביעאה בשיקול הדעת (סנהדרין יב, א בדפי הרי"ף). וכמה פסולים דפסילי אפילו בקבלה, וכן בזה אסרה התורה לדון לפני גר שאינו אחיו

⁵³ אורים שם ג מהכנה"ג וראיה משמעה ואבטליון שלפי דעת הרמב"ם בהקדמתו לספר מדע היו גרים גמורים, זה נשיא וזה אב"ד, ומזה העלה דהצבור קבלוהו עליהם לרוב חשיבותם, ובקבלוהו עליהם מותר, ע"ש שהאריך, ולפי דבריו צ"ל אם קבלוהו חשובי העדה אף על פי שאין רוב הצבור מסכימים הוי כקבלוהו עליהם ויכול לדון, וכתב בתומים לפקפק בזה וז"ל "אלא שאני חוכך דכי מהני קבלוהו עליו בדיני ממונות, דהרי יכול להפקיר ממונו וליתנו למי שרוצה אבל בדיני נפשות שאין רשות ביד אדם לומר הרגוני וא"כ פשיטא דלא שייך ביה קבלה, וכל מינו של ב"ד הגדול בירושלים לדון דיני נפשות דין זקן ממרא ודכותיה, ודיני ממונות לא היו דנין ממש כלל, וא"כ עדיין הקושיא איך יהיה מקהל גרים ראשי סנהדרין. ולכן צריך לומר או דמלך שאני כיון דרשות ביד מלך להמית ולהרוג לתקון המדינה כמש"כ הרמב"ם בהל' רוצח (פ"ב ה"ד), ע"ש, אף הוא אם רואה אדם גדול בתורה ומדע יכול למנותו לראש לדון אפי' דיני נפשות כי אתו דבר חוק ומשפט, וכן אמרו (סנהדרין ה א) דריש גלותא יכול ליתן רשות אפילו למאן דלא גמיר וסביר כולי האי, והכל מטעם חוק המלך כמש"כ הריב"ש (סימן רעא), וא"כ שמעיה ואבטליון נתמנו מפי מלך כי בימיהם היה מלכי השמונאים הכשרים ויכולים לדון בכפיה כי יד המלך היה עמם, או שנאמר כי באמת אילו היה בא דיני נפשות לא היו דנים ולא נתמנו לכך, רק למקבלי שמועה ובירור הלכה בתורה שבע"פ לעוצם חכמתם ובינתם ויראתם הקודמת ובזו היו נשיאים ואב"ד, ולא לדון דיני נפשות, וצ"ע.

⁵⁴ ואפילו זרע זרען דגרים אסור בכל שימות, וכך כתב הרמב"ם בפ"ק דהלכות מלכים [ה"ד] ע"ש. סמ"ע שם א ועיין בית הלל יו"ד שם וז"ל וקשה לפי זה דוד המלך שבא מן אביו מישראל אבל לא מאמו מישראל שהיה מן רות זרע זרעה, ואם כן איך היה דוד מלך, הלא צריך שיהא דוקא אביו ואמו מישראל. ובספר באר שבע [סוטה מא: ד"ה נתחייבו] הקשה מן רחבעם בן שלמה שהיה מן נעמה העמונית, אם כן היתה אמו ממש מן העמוני ואיך היה מלך, והניח בצ"ע. ואחר כך מצאתי בכסף משנה שם שתירץ דאם אביו לחוד הוא מישראל מותר להיות מלך, ואף על גב דכתבו התוספות אביו ואמו, לאו דוקא, רק החילוק הוא דבשאר דינים אמו לחוד מהני, אבל לענין מלך צריך דוקא אביו ואמו, אבל באמת אם אביו בלחוד הוא מישראל [גם כן סגין] לכן היה רחבעם מותר להיות מלך. ובזה מיושב גם כן קושיותי מן דוד לפי דברי מה"ר פלק בסמ"ע בשם הרמב"ם דאפילו זרע זרעה של גרים הוא פסול למלך וק"ל. ועיי"ש שדעת רש"י דלא כהרמב"ם, דזרע זרעו של גר כשר למלכות, לכן דוקא גר בעצמו אף שהורתו ולידתו בקדושה הוא פסול למלכות, אבל זרעו כשר למלכות אם אמו גיורת והורתו ולידתו היתה בקדושה אזי הולד כשר למלכות ועיין חי' רע"א חו"מ שם שהביא נמי שדעת תוס' שהורתו ולידתו בקדושה כשר לדיני ממונות.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ץ 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדין היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

ישראל אלא מצד אמו⁵⁵, כשר בדיני ממונות⁵⁶ אפילו על ידי כפייה, שמקרב ישראל הוא, ואפילו שלשתם גרים שאמותיהם מישראל כשרים.

גר לדון⁵⁷ את הגר חבירו כשר, דדרשינן עליך כלומר על ישראל הוא שצריך להיות מקרב ישראל, אבל על הגר יכול להיות דיין אפילו גר גמור שאינו כלל מישראל לא מאביו ולא מאמו ואפילו על ידי כפייה⁵⁸. אבל אינו יכול לדון את מי שאמו מישראל וכל שכן מי שאביו מישראל⁵⁹.

אבל בדיני נפשות אין דנין אותן אלא כהנים ליום וישראלים המשיאין לכהונה ולא יהיה אחד מהן סומא אפילו באחת מעיניו.

ואין מעמידין⁶⁰ בסנהדרין בין בגדולה בין בקטנה אלא אנשים חכמים ונבונים, מופלגין בחכמת התורה בעלי דיעה מרובה, יודעים קצת משאר חכמות, כגון רפואות⁶¹, וחשבון, ותקופות, ומזלות, ואיצטגנינות, ודרכי המעוננים והקוסמים והמכשפים, והבלי ע"ז, וכיוצא באלו, כדי שיהיו יודעים לדון אותם.

⁵⁵ יש הבדל בדאמו מישראל אפילו בא עליה בניותו והולידה לזה, ישראל מקרי כיון דאמו ישראלית, אבל ישראל שבא על גויה והולידה בן, אף על פי שנתגיירה אח"כ היא ובנה מ"מ הולד כמותה והרי הוא גר גמור דלא מתייחס כלל אחר אביו, כנה"ג אורים שם ג מהגב"י אות א.

⁵⁶ ועיין בתשובות חיים שאל סוף ח"א סי' ק"א אות ג' שגם לדיני נפשות כשר ואפילו להיות נשיא (דנשיא הוא ראש הסנהדרין) והביא בן מכנה"ג ובספר דינא דהיי להרב כנה"ג בעשין צ"מ דף קי"ד דכדין המלך כך דין הדיין ומה מלך כל שאמו מישראל או אביו אעפ"י שא' מהן גר כשר למלכות אף בדיין בן ומסתמא בכל דין איירי בין בד"נ עכ"ל. ודלא כבס"מ דס"ל דפסול לדיני נפשות. ועיין ובגודע ביהודה קמא חלק חו"מ סי' א'

⁵⁷ בספר קצוה"ח תמה, האיך משכחת גר דן חבירו דבר תורה, הא מן התורה סמוכין בעינן וכו'. ולא קשה מידי, דהא אפילו ממונה על אמת המים אסור מדאורייתא [ועיין רמב"ם פ"א ממלכים ה"ד], וכיון דדן מדרבנן הוי ליה כהתמנות ואסור בישראל מדאורייתא, ולגר מותר, דהתמנות לגר אין אסור רק על ישראל ולא על גר חבירו. נתיבות ביאורים שם

⁵⁸ סמ"ע שם ד דלא כמרדכי שהתיר רק בלא כפייה ועיין בקצוה"ח שם שהצדיק דברי המרדכי

⁵⁹ אורים שם ב

⁶⁰ רמב"ם שם א

⁶¹ וא"ת בשלמא בלחוד ניהא אלא רפואות מה צורך לסנהדרין וי"ל לדעת הדברים המרפאים בטבע שנתנה השבת לדחות בשבילם אבל לא בדברים המרפאים בסגולה ולדעת מי שהשקה את חבירו סם מן הסמים ומת אם ראוי אותו הסם להמית או לא וכיוצא בזה. רדב"ז שם. וכן השבונות וגימטריאות צריך לענין מדידת המקוה לידע אם היא כשיעור ולידע אם יש פותח טפח לענין טומאת מת כמ"ש פט"ו מהל' טומאת מת ה"ב וכן ענין מקדרים בהרים והנוטע ירק בכרם וריבוע התחומין וכיוצא. מרכבת המשנה שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

ואין מעמידין בסנהדרין אלא כהנים לויים וישראלים המיוחסים הראויים להשיא לכהונה, שנאמר בפרשת בהעלותך (במדבר יא פסוק טז) והתיצבו שם עמך⁶² בדומין לך, בחכמה וביראה וביחס.

**יא. כשם שבית דין מנוקין בצדק כך מנוקין מכל מום ...
והתיצבו שם עמך בדומין לך ... ונשאו אתך אתך
בדומין לך ליהוי**

כבר התבאר במסכת קידושין דף עו: שכשם שבית דין⁶³ מנוקין בצדק, כך צריכין להיות מנוקין מכל מומי הגוף, וצריך להשתדל⁶⁴ ולבדוק ולהפש שיהיו כולן בעלי שיבה בעלי קומה, בעלי מראה, נבוני לחש, ושידעו ברוב הלשונות כדי שלא תהא סנהדרין שומעת מפי התורגמן.

ואין מעמידין⁶⁵ בסנהדרין בין בגדולה בין בקטנה אלא אנשים חכמים ונבונים, מופלגין בחכמת התורה בעלי דיעה מרובה, יודעים קצת משאר חכמות, כגון רפואות⁶⁶, וחשבון, ותקופות, ומזלות, ואיצטגנינות, ודרכי

⁶² ויש לתמוה על רבינו שכתב שנאמר והתיצבו שם עמך שהרי בגמרא הביא ראייה מפסוק זה ודחו דילמא התם משום שכינה כלומר לפי שאותם שבימי משה שרתה שכינה עליהם כדכתיב ואצלתי מן הרוח אשר עליך ולפיכך היה צריך שיהיו מיוחסין אבל בסנהדרין דעלמא לא בעינן אלא אמר רב נחמן בר יצחק אמר קרא ונשאו אתך אתך בדומים לך להוי כלומר דהאי קרא בסנהדראות שנתמנו בעצת יתרו כתיב והקל מעליך ונשאו אתך ובהנהו ליכא משום שכינה. ואפשר לומר דס"ל לרבינו דהאי קושיא ודילמא משום שכינה לא הויא אלא אליבא דרבי יהודה ולא אליבא דרבנן דאמרינן בספ"ק דסנהדרין דסנהדרי גדולה של ע"א ואמרינן התם ורבי יהודה עמך משום שכינה משמע. כסף משנה שם, ובאחרונים הקשו שמוכח בגמ' שאף לרבנן הקשו כן. ולולי דבריהם אולי אפ"ל שמאחר דמצינו קרא דפרשת יתרו והקל מעליך ונשאו אתך בדומים לך והתם איירי בשרי אלפים ומאות וכו' וא"כ אינו רק בבית דין, ומכל מקום אינו משום שכינה, א"כ והתיצבו שם עמך נמי לא הוי דוקא משום שכינה דכל שכן הוואף ולהכי הביא רבינו כיון דקרא דבהעלותך איירי ממש בבית דין ועדיפא מפי

⁶³ רמב"ם הלכות סנהדרין פרק ב הלכה ו

⁶⁴ משמע רק לכתחילה ואינו מעכב ועיין לח"מ שם

⁶⁵ רמב"ם שם א

⁶⁶ וא"ת בשלמא בלהו ניהא אלא רפואות מה צורך לסנהדרין וי"ל לדעת הדברים המרפאים בטבע שנתנה השבת לדחות בשבילם אבל לא בדברים המרפאים בסגולה ולדעת מי שהשקה את חבירו סם מן הסמים ומת אם ראוי אותו הסם להמית או לא וכיוצא בזה. רדב"ז שם. וכן השבונות ונימטריאות צריך לענין מדידת המקוה לידע אם היא כשיעור ולידע אם יש פותח טפח לענין טומאת מת כמ"ש פט"ו מהל' טומאת מת ה"ב וכן ענין מקדרים בהרים והנוטע ירק בכרם וריבוע התחומין וכיוצא. מרכבת המשנה שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

המעוננים והקוסמים והמכשפים, והבלי ע"ז, וכיוצא באלו, כדי שיהיו יודעים לרון אותם.

ואין מעמידין בסנהדרין אלא כהנים לויים וישראלים המיוחסים הראויים להשיא לכהונה, שנאמר בפרשת בהעלותך (במדבר יא פסוק טז) והתייצבו שם עמך⁶⁷ בדומין לך, בחכמה וביראה וביחס.

יב. סנהדרין היתה כחצי גורן עגולה כדי שיהו רואין זה את זה

ושני סופרי הדיינין עומדים לפניהם אחד מימין ואחד

משמאל וכותבין דברי המזכין ודברי המחייבין

כמה בתי דינין⁶⁸ קבועין יהיו בישראל וכמה יהיה מניינן, קובעין בתחלה בית דין הגדול במקדש, והוא הנקרא סנהדרין גדולה ומניינם שבעים ואחד, שנאמר (במדבר יא פסוק טז) אספה לי שבעים איש מזקני ישראל ומשה על גביהן שנאמר (שם) והתייצבו שם עמך הרי שבעים ואחד.

הגדול בחכמה שבכולן מושיבין אותו ראש עליהן והוא ראש הישיבה והוא שקורין אותו החכמים נשיא בכל מקום והוא העומד תחת משה רבינו.

ומושיבין הגדול שבשבעים משנה לראש, ויושב מימינו והוא הנקרא אב בית דין, ושאר השבעים יושבין לפניו כפי שניהם וכפי מעלתם, כל הגדול

⁶⁷ ויש לתמוה על רבינו שכתב שנאמר והתייצבו שם עמך שהרי בגמרא הביא רביה מפסוק זה ודחו דילמא התם משום שכינה כלומר לפי שאותם שבימי משה שרתה שכינה עליהם כדכתיב ואצלתי מן הרוח אשר עליך ולפיכך היה צריך שיהיו מיוחסין אבל בסנהדרין דעלמא לא בעינן אלא אמר רב נחמן בר יצחק אמר קרא ונשאו אתך אתך בדומים לך להוי כלומר דהאי קרא בסנהדראות שנתמנו בעצת יתרו כתיב והקל מעליך ונשאו אתך ובהנהו ליכא משום שכינה. ואפשר לומר דס"ל לרבינו דהאי קושיא ודילמא משום שכינה לא הויה אלא אליבא דרבי יהודה ולא אליבא דרבנן דאמרין בספ"ק דסנהדרין דסנהדרין גדולה של ע"א ואמרין התם ורבי יהודה עמך משום שכינה משמע. כסף משנה שם, ובאחרונים הקשו שמוכח בגמ' שאף לרבנן הקשו כן. ולולי דבריהם אולי אפ"ל שמאחר דמצינו קרא דפרשת יתרו והקל מעליך ונשאו אתך בדומים לך והתם איירי בשרי אלפים ומאות וכו' וא"כ אינו רק בבית דין, ומכל מקום אינו משום שכינה, א"כ והתייצבו שם עמך נמי לא הוי דוקא משום שכינה דכל שכן הואף ולהכי הביא רבינו כיון דקרא דבהעלותך איירי ממש בבית דין ועדיפא מפי

⁶⁸ רמב"ם הלכות סנהדרין פרק א הלכה ג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

מתבירו בחכמה יהיה קרוב לנשיא משמאלו יותר מחבירו⁶⁹, והם יושבין בכמו חצי גורן, בעיגול כדי שיהיה הנשיא עם אב בית דין רואין כולן⁷⁰.

ועוד מעמידין שני בתי דינין של עשרים ושלשה עשרים ושלשה אחד על פתח העזרה ואחד על פתח הר הבית, ומעמידין בכל עיר ועיר מישראל שיש בה מאה ועשרים או יותר סנהדרין קמנה ויושבת בשער העיר שנאמר (עמוס ה פסוק טו) וְהָצִיגוּ בַשַּׁעַר מְשָׁפֵט, וכמה יהיה מנינם עשרים ושלשה דינים והגדול בחכמה שבכולן ראש עליהן והשאר יושבין בעיגול כמו חצי גורן כדי שיהא הראש רואה את כולן.

כל מקום⁷¹ שיש בו סנהדרין יהיו שם שני סופרי דינים עומדין לפניהם אחד מן הימין ואחד מן השמאל, אחד כותב דברי המחייבין ואחד כותב דברי המזכים.

⁶⁹ משמע דכולם היו משמאל הנשיא הוין מאב ב"ד שהיה יושב לימינו וא"כ תחלת השורה מאב ב"ד ואין זה כבוד לנשיא ותו דשנוי בתוספתא הנשיא עומד באמצע והזקנים מימינו ומשמאלו הילכך מה שכתב רבינו כל הגדול מחבירו בחכמה וכו' היינו הגדולים שבהם ישבו לשמאל הנשיא על סדר חכמתם והגדול שבהם קרוב לנשיא משמאלו והם ל"ה והשאר יושבין לימין אב ב"ד והם ל"ד נמצא הנשיא עומד באמצע ואב ב"ד מימינו והגדול אחר אב ב"ד משמאלו ונרסין בירושלמי סנהדרין היתה כחצי גורן עגולה והנשיא היה יושב באמצע כדי שיהיו רואין אותו ושומעין את קולו אמר ר' אלעזר בר' צדוק כשהיה ר"ג יושב ביבנה היה אבא ואחיו יושבין מימינו וזקנים משמאלו מפני כבוד הזקן כלומר מקצתן זקנים שבהם היו משמאלו מפני כבודו והבחורים היו מצד ימין ר' צדוק ואחיו. רדב"ז וכן עיין בכס"מ שהביא תוספתא דסנהדרין הנשיא יושב באמצע וזקנים יושבים מימינו ומשמאלו א"ר אליעזר ברבי צדוק כשהיה רבן גמליאל יושב בבית דין ביבנה אבא יושב מימינו וזקנים משמאלו מפני מה אחד יושב מימינו של זקן מפני כבודו של זקן ע"כ. ויש לתמוה על דברי רבינו שנראה שאינם כדברי ת"ק שאמר זקנים יושבים מימינו ומשמאלו דמשמע שקצתם מימינו וקצתם משמאלו ואילו רבינו כתב שלא היה מימינו אלא אב ב"ד. ונ"ל שסובר רבינו דר"א בר' צדוק לא לאיפלוגי אתא אלא לפרושי דמאי דאמר ת"ק זקנים יושבים מימינו ומשמאלו לאו למימר שהיו כ"כ זקנים מימינו כמו משמאלו שלא היה יושב מימינו כ"א אחד בלבד ומה טעם יושב אותו אחד לימינו כדי לכבד אותו זקן וסובר רבינו דמסתמא אותו זקן שיושב לימינו הוא האב בית דין שהוא הגדול שבשבעים.

⁷⁰ אע"פ שבמשנה אמרו כדי שיהיו רואין זה את זה נתן רבינו הטעם כדי שיהא הנשיא עם אב ב"ד וכו' מפני שמצא בסנהדרין בירושלמי פ' אחד דיני ממונות דאמרו שם סנהדרין היתה כחצי גרן וכו' כדי שיהיו רואין אותו ושומעין קולו ע"כ הדבר מוכיח כן שנעשה בשבילם כדברי רבינו מפני שהם גדולים להם נאווה תהלה ובענין הדין אין כאן הפרש ודא ודא הדא מילתא היא. לח"מ.

⁷¹ שם הלכה ט

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

